

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 20

Ljubljana, 20. decembra 1952.

Leto III

Tržaška slavenska šalstva v baju za osnovne pravice

Izvanje sklepov spomladanske londonske konference znači postopno priključevanje cone A Tržaškega ozemlja k italijanski republiki. V tem smislu je treba tolmačiti tudi osebnostno izprijembo na mestu načelnika prosvetnega urada Z. V. U. Ta urad, ki ima funkcijo ministrstva, je bil namreč v rokah italijanskih šovinistov že mnogo pred mešetarskimi sklepi londonske konference. Prosvetnemu uradu ni že nekaj let načeloval angloameriški častnik, temveč tržaški profesor Andri (nekoč Andrić), ki je vodil šolsko politiko v smislu želje in zahtev italijanskih šovinističnih krogov.

Rim upravlja slovenske šole na Tržaškem. Izprijembo na mestu načelnika prosvetnega urada ZVU torej ni italijanskim imperialistom narekovala njihova stvarna potreba, temveč le želja po poudarku, da je prosvetni načelnik zastopnik in zaupnik rimske vlade. Tako so poslali na Andrijevo mesto iz Rima profesorja Fadda.

To vedno tesnejše navezovanje na Rim, ki ga vrše emisarijske rime načelnika prosvetnega urada ZVU, torej ni italijanskim imperialistom narekovala njihova stvarna potreba, temveč le želja po poudarku, da je prosvetni načelnik zastopnik in zaupnik rimske vlade. Tako so poslali na Andrijevo mesto iz Rima profesorja Fadda.

Ukinitve še te skoraj le fiktivne funkcije višjega šolskega nadzornika v šolski upravi pomeni seveda oddaljevanje od take rešitve, ki bi edina mogla zagotoviti svobodno razvoj slovenskega šolstva na Tržaškem.

Boj za nove šole — Sisifovo delo. V takih razmerah pa bo tudi za naprej ostalo vsako prizadevanje za spopolnitev slovenskega šolstva pravo Sisifovo delo. Primer otroškega vrta za središče mesta, t. j. za okoliš šole v ulici sv. Franciška, je dovolj zgovorna priča zgoraj navedenega dejstva. Štiri polna leta je roditeljski svet prizadetega šolskega okoliša ob podpori vseh slovenskih kulturnih in političnih organizacij vodil akcijo za ustanovitev otroškega vrta. Letošnje pomlad je končno ZVU pristala na odprtje vrta in oskrbela v ta namen potrebno proračunsko kritje. To je utrdilo v tržaških Slovencih prepričanje, da bodo z novim šolskim letom imeli vendarle dolgo pričakovani in dobojevani vrtec, a novi načelnik prosvetnega urada ZVU prof. Fadda je šele poslal predlog za ustanovitev tega vrta slovenskemu šolskemu nadzorniku in tržaškemu občinskemu odboru, da izrečeta o potrebi vrta svoje mnenje. Kaj pomeni ta nova povsem birokratična poteza?

Da bo mnenje slovenskega šolskega nadzornika izrečeno v pozitivnem smislu v najkrajšem mogočem roku je izven dvoma; prav tako pa je izven dvoma, da bodo za ustanovitev novega vrta nastale ovire pri magistratu, ki je s svojim občinskim svetom najbesnejši čuvár italijanstva. Trsta, posebno ko gre za strogo središče mesta, od koder skušajo italijanski iredentisti izriniti vsak viden znak obstoja slovenskega mestnega prebivalstva. Mačehovska skrb italijanskih funkcionarjev za slovensko šolo pa se ne kaže nič bolj radodarno na periferiji mesta in na deželi. Tako se iz leta v leto ponavlja vprašanje slovenskih otroških vrtev v šolskem okolišu ulice Donadoni, na Koloniji in na Vrdelci. V Zavljah je bil prostor za otroški vrtec že na razpolago, otroci tudi že vpisani, a vrta ni odgovorna oblast odprla.

Slovenske šole nimajo primernih prostorov. Brezbriznost šolskih oblasti za prosep slovenske šole se kaže tudi pri vprašanju šolskih prostorov. V prvih letih po vojni je bilo to vprašanje zares težko za vse,

tudi za italijansko šolstvo. Toda postopoma, leto za letom so se razmere za italijansko šolo dokaj uredile, medtem ko so slovensko šolo pri tem popolnoma prezrili. Tako so slovenske srednje šole še vedno v zasilnih prostorih iz leta 1945. Ti prostori so preurejeni iz privatnih stanovanj in za šolo sploh neprimerni. Hodniki so široki komaj 1,60 metra in imajo v prostorih realne gimnazije s klasičnimi vzporednicami komaj 89,6 m² površine; v prostorih učiteljskega in nižje trgovske strokovne šole pa še manj, in sicer komaj 52,1 m². Učilnice odgovarjajo po svoji tesnosti hodniku; saj so razredi razmeščeni v nekoliko večjih sobah. Trgovska akademija in realna gimnazija s klasičnimi vzporednicami sta za svojih 14 oddelkov imeli lansko leto na razpolago le šest tesnih učilnic. Zaradi nadaljnjih novih oddelkov, ki so se letos odprli na klasičnih vzporednicah, se je morala gimnazija z nekaterimi oddelki preseliti k Sv. Jakobu, tako, da je ta zavod sedaj razdeljen na dva dela, na dveh različnih koncih mesta.

Tudi nižja strokovna industrijska šola, ki je v Rojani, nima dovolj, pa tudi ne primernih prostorov. Tako so morali delavnice namestiti kar na hodniku.

Pri Sv. Ivanu dograjujejo novo šolsko stavbo. Po izjavah polkovnika Marshalla od ZVU, je priskrbel za zgradnjo te šole kredite z izrecnim namenom, da bo poslopje služilo slovenskim šolam. Glasovi, ki prodirajo vse češče tudi preko časopisja iz italijanskih šovinističnih krogov pa kažejo, da se nameravajo polastiti te zgradbe italijanske šole.

Otroški vrtec

V šolskem letu 1951/52 je delovalo na Tržaškem 22 otroških vrtev. To leto je bil na novo odprt otroški vrtec v Boljuncu v Bregu. Statistika zadnjih let kaže rahel dvig otrok, vpisanih v slovenske otroške vrtece.

Sol. leto	St. vrtecev	St. vpis. otrok
1949/50	20	802
1950/51	21	821
1951/52	22	968

Z novim šolskim letom 1952/53 se je število vrtev zopet znižalo: prenehala sta delovati zasebna otroška vrta v Rocolu in na Kolonkovcu (Sv. Marija Magdalena spodnja). Kakšni so izgledi za ustanovitev novih potrebnih vrtev smo povedali že zgoraj.

Ko govorimo o vrteh, moramo omeniti še vrtnarice. Na Tržaškem nimamo šole za izobrazbo novih vrtnaric. Tudi italijanske šole ni, zato morajo vse kandidatke za ta poklic na šolanje ali vsaj k izpitu v Gorico. Tudi Slovenke!

Slovenske vrtnarice morajo torej polagati italijanske izpite za usposobljenost poučevanja v slovenskih vrteh. Vrtnarice, ki so diplomirale v Ljubljani, pa ne sprejmejo v službo, ker šolske oblasti ne priznajo inozemskih diplom (za tržaške oblasti Gorica ni v inozemstvu).

Osnovna šola

Slovenska osnovna šola na Tržaškem preživlja težko krizo, ki se izraža v občutnem padcu vpisanih otrok. Preučevanje naslednje raz-

PISMO

CENTRALNEMU KOMITEJU ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Delegati učiteljskih društev Slovenije, zbrani na svojem II. rednem občnem zboru v Ljubljani, pošiljamo Centralnemu komiteju Zveze Komunistov Slovenije borbene pozdrave.

Ves potek občnega zbora je pokazal, da je učiteljstvo Slovenije v dobi od III. plenarnega zasedanja CK KPJ, ki je dalo naši šolski politiki nove smernice in pobude, na osnovi teh pri svojem delu doseglo lepe uspehe, kar je ugotovil tudi VI. kongres v Zagrebu.

Poročila in živahna diskusija je poleg uspehov pokazala tudi na pomanjkljivosti, proti katerim se članstvo bori in jih bo v svojem nadaljnjem delu skušalo odpraviti s tem, da bo dvignilo svojo ideološko in strokovno raven ter da bo populariziralo vzgojno in šolska vprašanja med našim delovnim ljudstvom.

Učiteljstvo se v polni meri zaveda mesta, ki ga ima šola v zgodovinski dobi izgradnje socializma in demokratizacije naše uprave pri vzgoji našega mladega rodu v zveste čuvarje domovine, zato obljubljam, da bomo storili prav vse, da bomo z razgibanim vzgojnim in prosvetnim delom med mladino in ostalim delovnim ljudstvom, pomagali dvigniti kulturno raven in s tem pospeševali izgradnjo socializma, kakor nas uči ideologija delavskega razreda.

Istočasno se bomo borili proti vsem sovražnikom delovnega ljudstva, v prvi vrsti proti zaostali miselnosti v našem narodu.

Pri vsem našem delu nas bodo vodile ugotovitve in sklepi VI. kongresa, kajti zavedamo se, da Zveza komunistov Jugoslavije pravilno ocenjuje važno družbeno funkcijo, ki jo ima šola in storili bomo vse, da bomo te sklepe tudi izvršili.

Živel Centralni komitej Zveze komunistov Slovenije, s tovarišem Mihom Marinkom na čelu!

Naj živi Centralni komitej Zveze komunistov Jugoslavije in naš prvi učitelj, naš ljubljani maršal Tito!

predelnice nam bo omogočilo nekaj ugotovitev, ki bodo nakazale prave vzroke upadanja števila učencev osnovnih šol.

Šolsko leto	Število učencev po razredih							Skupaj
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
1945/46	1304	815	738	708	488			4181
1946/47	982	1026	796	696	556	43		4299
1947/48	750	869	1225	760	560			4165
1948/49	513	676	837	1143	594	14		3777
1949/50	412	498	653	837	957	31		3388
1950/51	407	395	505	631	837	105		2894
1951/52	270	387	399	529	648	67		2320
1952/53	433	279	383	405	537	59		2141

Predvsem pa de v oči velikanski padec vpisov v I. razred, ki drži od 1945/46 s 1404 učencev navzdol do 270 učencev v lanskem šolskem letu. Na Tržaškem vstopajo v šolo otroci s šestim letom starosti, tako je v glavnem (razen repetentov) bil vključen v posameznih šolskih letih v prvi razred rojstni letnik:

1939. leto 1945/46 s 1404 otroki
1940. leto 1946/47 z 982 "
1941. leto 1947/48 s 750 "
1942. leto 1948/49 s 513 "
1943. leto 1949/50 s 412 "
1944. leto 1950/51 s 407 "
1945. leto 1951/52 z 270 "

Vsekakor je treba padec vpisov v prve razrede pripisati delno demografskemu pojavu znižanja števila rojstev v vojnih letih, kar nam dokazuje tudi porast vpisov v I. razred v letošnjem šolskem letu. Na tržaških osnovnih šolah se je letos vpisal v I. razred letnik 1946. Zato je tudi naraslo število učencev prvih razredov od lanskih 270 na 483 učencev.

Diskriminacija Slovencev ruši slovensko šolo

Napačno pa bi bilo, če bi si tolmačili upadanje števila slovenskih učencev samo z demografskimi faktori. Preučevanje podatkov zgoraj razpredelnice v poševni smeri nam kaže, da na splošno upadajo številke tudi tu. Razen močnih upadov med IV. in V. razredom v prejšnjih letih, ki gredo delno na račun prestopanja na srednjo šolo že iz IV. razreda (kar pa je v zadnjih letih ostal le kak osamljen primer), je treba šteti ves ostali primanjkljaj v breme prebega iz slovenske v italijansko šolo. Prav tako je skrčenje vpisov v I. razrede le delno posledica vojnih let. Premnogi slovenski starši, ki so pred leti vpisali svojega starejšega otroka v slovensko šolo, so mlajšega vpisali v italijansko. Tako ima n. pr. Skedenj v tekočem šolskem letu 135 novincev rojenih 1946. leta; toda slovenski I. razred ima le 17 otrok. Vsi ostali so na italijanski šoli. V Skofljah pa se je dogodil primer, da se je vpisalo v I. razred le pet otrok; toda še od teh so drugi dan pouka trije odšli v italijansko šolo. Slovenska šola v Božičih v Miljskih hribih pa je prenehala obstojati: že nekaj let se ni vanjo vpisal noben novinec, z lanskim šolskim letom pa so starejši učenci končali svojo osnovnošolsko obveznost in tako je šola izginila. Ali čaka tudi druge slovenske šole usoda šole v Božičih?

RESOLUCIJA I. OBČNEGA ZBORA ZDRUŽENJA PROFESORJEV IN PREDMETNIH UČITELJEV SLOVENIJE

Minula poslovna doba je padla v čas gigantske borbe, ki jo vodi naša država in ki je pomembna za ves svet, t. j. borbe za mir na zunaj in za decentralizacijo, za debirokratizacijo, za samoupravljanje, skratka borbe za postopno odmiranje države, kar sta označila Marx in Engels kot bistveni pogoj pri graditvi socializma.

V društvenem življenju prosvetnih delavcev je bila to doba prehoda Sindikata učiteljev in profesorjev na pet samostojnih društev, med katerimi sta najmočnejši Društvo profesorjev in Društvo učiteljev, ko so ta mogla šele zbirati prve izkušnje glede nove organizacijske oblike, pa tudi doba, ko so bile izvedene prevedbe in končno doba, v kateri smo z ostrišim merilom gledali na kvaliteto učitelja in profesorja, ko smo začeli z večjo ostrino postavljati vprašanje svetovnega nazora vzgojiteljev.

Ocenjujoč torej to poslovno dobo se je občni zbor predvsem vprašal: ali so društva in združenja v tem času stremela za tem, da se pri svojem delu zares osamosvoje, da prenehajo biti samo navaden vzvod, preko katerega naj drugi forumi prenašajo na naše članstvo direktive, ali so bila društva in združenja nekaj več kot zgolj društvo za zaščito pravic svojih članov,

ali so dokazala, da so na svojem področju dela eden najvažnejših faktorjev za pravilno, v socializem usmerjeno učno vzgojno delo in eden najvažnejših faktorjev za pravilen potek prosvetno-vzgojnega dela sloh,

ali lahko navedejo konkretna dejstva kot rezultat trdega, vztrajnega, vsakodnevnega prizadevanja dela?

Na ta vprašanja je občni zbor odgovoril, da bilanca našega dela ni pasivna, čeprav še ne hodimo v korak z našim gospodarskim in političnim razvojem, če gledamo na družbeno delo v celoti, da pa so že nekatera društva in predvsem nekateri posamezniki temu razvoju dorasli, in da smemo upati, da bodo ob teh vzgledih tudi ostala društva in posamezniki izpopolnili svoje delo. Pregled nad delom v pretekli dobi pa kaže, da je še preveč čakanja na reševanje prosvetne problematike od zgoraj, še je premalo vztrajnosti v zelo težavni borbi za decentralizacijo, že je premalo odločnosti pri postavljanju problemov in tez, še se naša društva premalo čutijo v življenju.

Občni zbor nalaga zato Zdrženju profesorjev in predmetnih učiteljev za bodoče poslovno leto naslednje konkretne naloge:

1. Sprejeti analize in konstatacije VI. kongresa KPJ — sedaj ZKJ — kot orientacijo za bodoče delo ne samo na političnem in ekonomskem področju, marveč tudi na področju kulture in prosvete.

2. Izrabiti sleherno priliko za prevzgojo miselnosti tistih naših dobronamernih članov, ki se še niso mogli otresti vseh sledov idealistične vzgoje.

3. Z aktivnim sodelovanjem s sveti proizvajalcev večati materialno osnovo našega šolstva in s tem doseči konkretni pouk in odpoved golemu verbalizmu.

4. Pospešiti revizijo učnih načrtov, še posebej pa revizijo učnega načrta za učiteljska s ciljem, da seznanjamo dijake bolj z metodo kot pa samimi fakti.

5. Stalno spremljati potek družbeno-moralne vzgoje naše mladine in ugotavljati najprimernejše oblike ter vsebino dela.

6. Koncentrirali ljudskoprosvetno delo predvsem na ljudske univerze, ljudske knjižnice in delavska prosvetna društva.

7. Boriti se za ustrezno korekturo uredbe o prosvetno znanstveni stroki, ki naj odpravi razlike z uredbami za druge stroke, zoper zapostavljanje v materialnem nagrajevanju in za ustrezne delovne pogoje. (Predvsem: ukinitve čl. 19 uredbe o prosvetni znanstveni stroki, višji začetni razred za začetnike, možnost napredovanja vsaj še za en razred višje, razredniški dodatki, znižanje učne obveznosti, enaki dodatki v istem službenem kraju, enotno prevajanje v penzijske plačilne razrede).

8. Boriti se proti nepravilnim posploševanjem in nekvificiranim napadom pri ocenah dela prosvetnega delavca.

9. Pospeševati zveze s tujino in utrjevati že dosežene. Posredovati članom razpredelnic nad pedagoškimi in organizacijskimi izkušnjami šolstva v inozemstvu.

DELAVSKO UPRAVLJANJE NI UTOPIJA

Prosvetni delavci iz Šentvida na seji delavskega sveta bombažne tkalnice v Vižmarjih

Da bi se poglobili stiki med prosvetnimi delavci in delavnimi kolektivi, je Društvo učiteljev v Ljubljani sklenilo, da bo vsak vzgojni kolektiv ljubljanskih šol v dobi predvolilnih zborovanj, obiskal in prisostvoval seji delavskega sveta v neki tovarni na svojem terenu. Učiteljska grupa v Šentvidu je stopila v stik z delovnim kolektivom Bombažne tkalnice v Vižmarjih, ki je učiteljstvo povabila na 11. redno sejo delavskega sveta.

Kot znak tesne povezave, ki naj bi sledila po tem obisku med vzgojitelji in delovnim kolektivom, so ti darovali delovnemu kolektivu dve knjigi z željo, naj bi bila vez med prosvetnimi delavci in ustvarjalci dobrin čim tesnejša. Le na ta način bodo učitelji — kot vzgojitelji našega mladega rodu, spoznavali utrip socialistične demokracije v naših podjetjih in bodo znali vse to prenašati na mladi rod.

Ta seja delavskega sveta je obsegala razpravo o bilanci III. četrtletja in razpravo o volitvah v Svet proizvajalcev. Dve važni točki, pri katerih se je ravno pokazalo, kako globoko so naši delavci že dojeli vsebino upravljanja podjetij in na kakšni demokratični, res socialistični osnovi se upravljanje vrši. Po poročilu tov. ravnatelja o uspehih in neuspehih v III. četrtletju se je razvila zelo bogata in plodna diskusija. Delavski svet je razpravljal o zalozah, o surovinah, o planiranju izdelkov, o nabavki raznih potrebnih predmetov, o plačah, o normah in drugem tako živo in stvarno, da smo rekli, da take seje morajo roditi res prave uspehe in odlično vplivati na nadaljnji razvoj

podjetja samega. Vsi so se oglašali v debati in zelo živahno so sodelovali posebno žene, saj imajo tkalnice večino v svetu. Govorili so o gradnji stanovanjskega bloka ter zelo pametno sklenili glede razdelitve fonda za prosto razpolaganje. Sklenili so, da bodo razdelili med kolektiv le del tega fonda, ostalo pa bodo še shranili in da bodo imeli odprto sejo delavskega sveta, kateri bodo prisostvovali vsi delavci. Tak demokratičen način delitve in tako demokratično upravljanje in odločanje je pokazalo, da delavsko upravljanje v naši socialistični domovini ni utopija, ampak je pravi izraz razvoja naše socialistične stvarnosti.

V drugi točki so razpravljali, ko so odobrili obračun za III. tromeščje, o volitvah v Svete proizvajalcev in izvolili svoje delegate.

O pomenu Sveta proizvajalcev in o volitvah je spregovoril delavskemu svetu uprav. šole tov. Kolar Vilko, ki se je tudi delavskemu svetu zahvalil, da je učiteljskemu kolektivu osnovne šole v Šentvidu omogočil spoznati resnično delavsko upravljanje.

Po seji so učiteljstvu razkazali tovarno in artikle, ki jih izdelujejo.

S takimi obiski in resnično pomočjo, ki jo lahko nudijo prosvetni delavci delovnim kolektivom, bomo še bolj utrдили v borbi NOB ustvarjeno trdno povezavo med delavci in delovno inteligenco.

V-ar

Naročnikom! Novoletna številka Prosvetnega delavca bo izšla 5. januarja.

Uredništvo

PROBLEMATIKA ŠOLSkih DELAVCEV

(Izveleki iz referata tovariša Zorna na obćnem zboru Društva učiteljev Slovenije dne 13. XII. 1952.)

Po zgodovinsko najtežji dobi, katero so naši narodi preživljali v drugi svetovni vojni, ki je imela tudi izredno težke posledice v našem šolstvu, ko nam je bila tako rekoč uničena vsa materialna osnova, je itak izrazilo siromašno zgrajeno šolstvo, ko smo razen tega izgubili stotine učiteljev v borbi, ko so naši najboljši kadri, kar jih je ostalo, morali nujno prevzemati primarne družbene naloge namesto prosvetnopolitičnih in je tudi ves preostali učiteljski kader dolga leta po drugi svetovni vojni moral opravljati razen šolskih dolžnosti vrsto nalog, ki z izobraževanjem čisto niso imele nobenih pravih zvez, je CK KPJ pred tremi leti na tretjem plen. zasedanju postavil vprašanje izgradnje socialističnega šolstva na prvo mesto.

Od takrat pa do VI. kongresa KPJ so politične organizacije in upravni organi v zvezi s prosvetnimi delavci posvetili kulturno prosvetni dejavnosti prav posebno pozornost. Sodelovanje političnih, partijskih in upravnih organizacij se je vse od takrat z organizacijami prosvetnih delavcev mnogo bolj temeljito in pospešeno razvijalo. Preobširno bi bilo naštevati konkretne uspehe, ki smo jih na področju šolske prosvetne politike v tem času dosegli. Od prve razširitve šolske obveznosti, stalnosti učnih načrtov, ustavitve organizacije upravljanja, premeščanja, nagrajevanja in ustanavljanja ter graditve mnogih novih šol pa do reševanja problema pravilnega soodločanja učiteljev pri upravljanju v šolstvu so bili storjeni mnogi odločilni koraki pri izgraditvi temeljev socialističnega šolstva, tako da mora biti prosvetnim delavcem v čast ugotovitev VI. kongresa KPJ, »da je bil napravljen resen napredek v vodstvu in ureditvi sistema pouka zlasti v osnovnih in srednjih šolah ter pri razširitvi šolske mreže, prav tako pa tudi v tem, da čedalje večji del prosvetnih kadrov resno in zavedno pojmuje svoje dolžnosti.«

Mi učitelji pa se s to ugotovitvijo v resoluciji ne smemo zadovoljiti. Ko resolucija VI. kongresa KPJ razčlenjuje naloge, pravi, da je »osnovno vprašanje v nadaljnjem razvoju šolstva in znanstvenih ustanov dviganje znanstvene ravni, utrjevanje in razvijanje demokracije, zlasti pa povezovalne znanstvene dela s stvarnostjo in gospodarstvom države ter sodobno stvarnostjo sploh, razvijanje znanstvenih in kulturnih zvez med republikami in zatiranje ozkosti ter lokalizma.«

Glede na to, da vzgajamo in izobražujemo mladino, ter vzporedno s tem vzgajamo in prevzajamo sami sebe, pa čestokrat niti glede vsebine, predvsem pa glede metode dela nimamo še dovolj jasnih in enotnih pojmov. Čestokrat se je način našega dela, kakor nam kažejo poročila, še vedno razvil in prečel enostransko in smo v prevečkrat v našem delu usmerjali svoje težnje bolj v administrativno-tehnično, kakor v vsebinsko smer.

V splošnem smemo trditi, da se je glede na delo in vlogo naše šole ugled učiteljstva okrepil. Težnja za samostojnejšim delom učitelja na področju šolstva in vzgoje prihaja tudi v izvenšolskem, t. j. v društvenem delovanju do večjega izraza. Brez dvoma je, da so mnogi strokovni tečaji, ki jih je pripravljalo Zdrženje učiteljev, Pedagoškimi društvom in mnogim kvalitetna kulturno politična in strokovna predavanja, ki so jih posamezna društva letos organizirala, posebno pa še mnoga javna obravnavanja družbeno političnih vprašanj, ki jih prinaša naš tisk ali pa se obravnavajo na mnogih javnih sestankih s sodelovanjem prosvetnih delavcev, poglobili utrjevanje socialistične demokracije in so tako znatno vplivali na zavest našega učiteljstva. Težnja, ki jo je nakazala resolucija VI. kongresa KPJ, da se »demokracija v borbi mišljenja izraža v moči argumentov in da je treba zagotoviti pravico, da pride do izraza vsako mnenje, čigar izhodišča so točka je borba za socializem in socialistično demokracijo, se dobro razvija povsod tam, kjer učitelj ni odmaknjen od današnje stvarnosti. Zato mnogi učitelji pri vsem svojem delu s pravimi kulturnimi čutom razvijajo svoje družbeno delovanje.

Kolikor pri takem razvoju vpliva tudi dobra struktura organizacije, je pri tem potrebno omeniti, da se je v letošnjem letu dobro razvilo samostojno delo skupin. Mnoga društva so se prenesla težišče društvenega dela na svoje delovne skupine, kar se je izkazalo kot dobro (Murska Sobota, Tolmin, Mozirje, Novo mesto, Maribor-okol., posebej pa še Celje in vsa večja mesta).

Za intenzivnejše delo in organizacijo skupin ne govorimo ekonomski pogoji, saj mnogi člani naših društev ne zmorejo vedno stroškov za obiske zborovanj, ampak skupinsko delo nujno zahteva tudi naš gospodarsko-politični razvoj. Skupine, ki prenašajo svoja spoznanja v društva, bodo temeljiteje in uspešneje reševale svoje probleme, če bodo pri svojem delu tudi pravilno povezane z upravnimi odbori društev.

Vzajemno povezovalno delo nam tudi v letošnjem letu ni bilo tuje. Učiteljsko društvo Celje, ki vzorno povezuje društveno s skupinskim delom. Najvažnejša dobrina, ki je društvo s svojim delom lahko doseglo, je vzgoja za samostojnost članov in skupin. Kakor ni prav, če ocenjujemo posamezna društva in njihovo delovanje samo po tehnični diskusiji na sestankih in obćnih zborih, ali pa po problemih, ki so bili na obćnih zborih v referatih nakazani, ali pa po problemih, o katerih smo razpravljali, je treba vendarle povedati, da so tista društva, ki se še niso zanalet občutka podrejenosti do okrajnih svetov, na slabi poti v razvoju socialistične demokracije. Društvo, ki se kot samostojni učiteljski kolektiv ne zaveda svoje posebne družbene vloge, dela slabo uslugo svojemu članstvu in se ne bo moglo pravilno razvijati. Res je, da imamo danes le še redka taka društva, ki se nekritično podrejajo v organizacijskem ali vsebinskem delu vodilnim ljudem na svetih. Večina se to dogaja v obćnih krajih. Lendava, Idrija, Crnomelj, Postojna in Sežana v nekem smislu se spajajo mednje. Taka društva so večinoma sama kriva za svojo nesamostojnost. Treba je, da se društvene uprave bolj bora za zaostalostjo na tem polju.

Druga značilnost nekaterih letošnjih obćnih zborov je bila v tem, da so referati zelo pomanjkljivo nakazali delovno vsebino društvenega dela. Poročila je ponekod zajelo samo organizacijsko delo društva (Novo mesto), drugod je obravnavalo edino le podatke o materialnem stanju učiteljstva, enostransko so bile kritike dela svetov (a tudi narobe se je zgodilo, da so na upravnih konferencah kritizirali delo društev). Za današnji čas je bilo premalo debate o povezi prosvetnih delavcev z delavskimi kolektivni in zadrugami, nekatera poročila sploh niso navajala problematike pouka, vzgoje, šole, usposabljanja učiteljev, kakor da to niso naše najosnovnejše naloge; tudi vprašanje izboljšanja materialne osnove našega šolstva je članstvo odmerilo le malo časa. Misel, da je včlanjenje učiteljskega društva potrebno, ni zaradi nekaterih materialnih ugodnosti, ki ga vcepljajo med člane naši nasprotniki, je ponekod še vedno dobra vaba za politične omahljive.

Tretja značilnost letošnjih obćnih zborov je bila v nujnosti borbe za zakonitost postopkov. V to poglavje spadajo mnoge obravnave odpuštov, prevedb, premeštitev, ocenjevanja, nagrajevanja prosvetnih delavcev in gospodarstvenih skih sodišč. Bistvo zadeve je, da spada borba za zakonitost prvenstveno v obćno družbeno delo. Uprave naših društev in naši člani se še vedno ne zavedajo, da so postali sami prvoredni družbeni činitelji na področju šolske prosvetne politike in da imajo pravico in dolžnost, da na svojih sestankih in zborovanjih stalno spremljajo sistem našega šolskega političnega razvoja in imajo pravico svetovati, predlagati, kritizirati, pa tudi klicati na odgovornost vse tiste, ki po mnenju društva slabo delajo. Kjer so društva izvršila svojo dolžnost, ki jim jo je nakazal ustanovni Kongres učiteljev Jugoslavije in lamski obćni zbor Zdrženja učiteljev Slovenije, tam večinoma neprilik ni bilo več, kjer so se pa društva podredila individualnemu vodstvu in kjer niso vztrajno štela svojih pravic, kjer so uporabljala dvojno mero, ko je šlo za zaščito članstva ter niso pravčasno in s stvarnimi mnenji podkrepila upravičenih pritožb svojih članov, tam so društva večinoma sama kriva za neurejene in nezakonite zadeve, zaradi katerih se pritožujejo mnogi člani. Povsem neresni so takli »zaščitni« primeri, ko društvo šele po zapadnem roku pošlje pritožbo svojih članov in še to nedovoljno dokumentirano, ali pa kadar v svojih pismih in poročilih mnenja o pritožbah in pritožbenih celozemljenja. Prav tako je nepravilno, če članstvo na uradnih konferencah predlaga izključitev ali celo proti pravilom statuta izključuje člane iz društva! Vse to kaže, da bo treba pri nekaterih društvih tudi vprašanja zaščite članstva bolj vestno obravnavati in utrditi samostojnost društvenega in članskega sodelovanja tudi v tej smeri.

Učiteljska organizacija je dolžna vztrajno in dosledno vzgajati svoje člane, da postanejo zavestni socialistični učitelji svoje domovine. Uči-

telj mora že po svoji vlogi več vedeti in več delati, ter več dajati mladini, ljudstvu in skupnosti, kakor drugi ljudje. Kakor so se preživele stare oblike učitelja-strokovnjaka na vseh področjih, ki jih je dolocalo zaostalo gospodarstvo, tako pa čutimo danes še vse premalo željo po sodobnem znanju iz družbenih ved, po boljšem spoznavanju zgodovinsko ekonomskih pojavov, po poglabljanju v intima pedagoška vprašanja ter študiju konkretnih socialnih gospodarskih problemov ožjega okolisa, njihove analize in tudi konkretnega reševanja v zvezi z gospodarskimi organi, delavskimi sveti, s sindikati in zadrugami. Problem našega šolanja in izobraževanja se bo vzporedno reševal v načrtnejšo in hitrejšo graditvijo šol in kulturnih ustanov, istočasno pa se bo tako posredno dvigal tudi ugled učiteljstva in boljšan njegov materialni položaj. Ta vprašanja se morejo danes reševati samo v pravilnem in dobrem sodelovanju učiteljstva z delovnim ljudstvom, za kar imamo primere že v mnogih krajih (Maribor, Ljubljana, Postojna, Jesenice, Ravne itd.).

Ostanke uradništva med učiteljstvom, ostanke liberalizma, še mnoge pojave idealističnih pojmovanj, neznanstvenih pogledov na svet in s tem v zvezi napako pojmovane tolerance, ki se pojavljajo v vrstah prosvetnih delavcev, rušujejo naša društva s prevelikim popuščanjem. Pojava, da branimo člana za vsako ceno ali pa nasprotni, da ga obsodimo brez poznavanja vseh okoliščin, sta v društvenem delu enako škodljiva, res pa je, da so naša društva tudi v tem pogledu letos znatno napredovala.

Precej društev je v letošnjem poslovnem letu pridelilo za svoje članstvo razne vzgojne tečaje ali pa je organiziralo cikluse vzgojnih predavanj za široko javnost (Tolmin, Maribor, Celje, Ljubljana). Po mnogih društvih so zborovanja ali sestanke združili s hospitacijami, drugod pa so izbrali tudi mentorje za izboljšanje vzgojnega dela (Maribor-okolica). Značilna je tudi ozka povezava društev s pedagoškimi aktivi, ki se letos pojačala. (Novo mesto, Maribor, Ljubljana.) Menimo, da je to dobra pot, po kateri lahko društva še znatno pridejo.

Na tem področju bo v splošnem treba začeto delo nadaljevati in se še močneje povezati s sindikati, z upravami raznih gospodarskih podjetij in z okrajnimi sveti za prosveto.

Največ so naredila v zvezi s povezovalnim učiteljskim društvom z upravami delavskih svetov in gospodarskih podjetij naša mesta (Ljubljana, Maribor, Novo mesto), najmanj pa kraji, ki imajo največ pogojev. To kaže na to, da smatrajo še mnogi naši člani, da mora učiteljstvo pri izgradnji socialističnega šolstva obdržati monopoli kar v starem smislu učiteljskih organizacij. Poudariti je treba, da bodo svojo progresivno vlogo mogla naša društva izvajati samo v tesnem in dobrem sodelovanju s predstavniki delavskega razreda in da bomo mogli hitreje in bolje napredovati le s pomočjo vseh družbenih faktorjev v domačem kraju. Zgodovinska odgovornost za vzgojo mladega rodu pa zahteva, da predvsem še nadalje vzgajamo in prevzajamo svoje člane tako, da jim bo jasna vloga šole in vloge učitelja v borbi za socializem, in da razredna sindikalna organizacija, kar je tudi učiteljsko društvo, ne more in ne sme biti ravnodušna do ljudi s staro miselnostjo, ki izjavljajo, da je dober metodik obnemem že tudi dober učitelj. Pod plaščem dobrega metodika se danes še prevečkrat skriva učitelj, ki z zavračanjem vsebine naše borbe in cilje, ki jih hočemo doseči z izgradnjo socializma in s katerimi moramo prežeti vse naše delo ter tako vcepljati naši mladini ljubezen do naše domovine.

Obćni zbori naših društev so po oeni republiškega odbora v splošnem izboljšali sestav upravnih odborov in organizacijsko mrežo društvenega delovanja, da bi pa v tem smislu mogli v bodoče dosegti še več uspeha, da smatrajo, da morajo člani upravnih odborov učiteljskih društev opravljati svojo dolžnost kot svoje glavno javno in politično nalogo, ki mora in mora zaposlati celoga človeka. Dokler ne bomo dosegli, da bodo vodilni funkcionarji učiteljskih društev razbremenjeni vseh drugih manj važnih poslov, ne bomo mogli dovolj odgovorno uspeti v našem društvenem delu.

V organizaciji nekaterih učiteljskih društev se je v lamskem poslovnem letu in tudi na letošnjih obćnih zborih pojavilo vprašanje, v katero društvo se naj učitelj vpiše, ali v profsorsko ali v učiteljsko. Ta vprašanja so se ponekod zelo ozko in nepravilno reševala (Gorica, Ljutomer, Sežana). Vprašanje samo po sebi ne bi bilo bistveno, ker nam je v tem oziru dal natančna navodila statut Zdrženja učiteljev Jugoslavije, ki je bil sprejet na ustanovnih kongresih Zdrženja. Republiški odbor Zdrženja učiteljev je v zvezi s koordinacijskim odborom ostalih Zdrženj prosvetnih delavcev soglasno sklenil, da priporoča, naj se učitelj in profesorji na podeželskih nižjih gimnazijah vpišejo v društvo učiteljev, kar pa seveda ne pomeni, da naj se člani gimnazijskih kolektivov odtrgajo od svojih strokovnih kolektivov in predmetnih aktivov. Treba pa je vendarle omeniti, da se je članstvo v učiteljskih društvih v reorganizaciji sindikata prosvetnih delavcev znatno znižalo. Najboljši kader učiteljskih vrst stalno odhaja na nižje gimnazije. Vprašanje organizacije predmetnih učiteljev, ki se rekrutirajo iz učiteljskih vrst, sedanji organizacijski shemi društev prosvetnih delavcev ni rešeno in se bo dalo v organizacijskem smislu bolje rešiti šele takrat, kadar bomo dobili stalnejšo obliko obveznega šolanja.

Velika večina učiteljstva danes dela v najširšem ljudsko prosvetnem smislu. Relativno visoko je številno učiteljev, ki imajo važne upravne naloge in položaje. V mnogih družbenih in političnih organizacijah so učitelji polnoštevilno zastopani in opravljajo različne važne naloge. Vse to kaže, da si je učitelj položaj družbeno ojačal in da naši delovni ljudje pravilno ocenjujejo delo in vpliv delovnega učitelja. To javno delo učiteljev pa se še vedno odraža pri našem društvenem razpravljanju. Važnost vloge naših društev in pomen šolske prosvetne politike se bo dala izboljšati tudi s širšim javnim razpravljanjem in ne smemo gledati na rast šolske prosvetne politike samo skozi očala učiteljevega dela v šoli ali v učiteljskih članih.

Dokler ne bodo naši člani zastavili vsega svojega vpliva, da se izboljšajo splošni pogoji za kulturno delo v vseh krajih, kjer učitelj živi, ne bomo mogli tudi v ozko šolsko organizacijskem smislu znatno napredovati. Značilno je, da je na naših obćnih zborih prišlo le redko kje do izraza vprašanje izboljšanja kakovosti šolskih in drugih (splošno izobraževalnih) knjig, papirja, izboljšanja dela v knjižnicah, na prireditvah itd. Učitelji se bomo morali naučiti z večjo pripravljenostjo boriti se za izboljšanje

Nekaj o sistemu splošno-izobraževalnega šolanja

Ustanavljanje in razširjevanje šol je pri nas umestno in potrebno, saj moramo v tem oziru dohiti in prehiteti tudi vse kapitalistične države. Zaradi tega smatramo, da je treba v tem pravcu pot samo nadaljevati ne glede na nekatere težave, ki se pri tem še vedno ponavljajo. (Pomanjkanje kadrov, prostorov, internatov, ureditev prevozov in še slabo ekonomsko stanje.) Zdrženje učiteljev Slovenije smatra, da je treba predvsem pričeti urejevati vprašanje nižje organiziranih šol, takoj pričeti razširjati enorazrednice v dvorazrednice in da je treba vztrajati pri graditvi više organiziranih šol, pri čemer ni važno ali bodo to osemletke, nižje gimnazije, ali kakor koli naj se še imenujejo.

Predlagamo pa, da se v zvezi s pedagoškimi izsledki drugih držav daje pri obveznem šolanju mnogo močnejši poudarek na splošno izobrazbo v taki obliki, ki že sama budi v otroku zanimanje za nadaljnje splošno ali strokovno izobraževanje, a daje obenem trdno osnovo za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje v katero koli smer. Istočasno je treba v večji meri prebuditi težnje za ustanavljanjem pošolskega izobraževalnega sistema: raznih vrst večernih tečajev, boljše organizacije ljudskih knjižnic s posebnimi oddelki za mladinsko knjižnico in čitalnice, z razširitvijo ljudskih univerz itd.

Vprašanje o prenatrpanosti učnih načrtov, o čemer se danes mnogo razpravlja, velja gotovo tudi za nižje gimnazije, za osnovne šole pa le v toliko, kolikor se nerazgleden učitelj zaradi nesposobnosti in premajhne izobrazbe togo drži učnih načrtov in nima dovolj samostojnosti, da bi izmeril važnost in globino snovi, ki jo more in mora otroku posredovati

kulturnih stavb, za večjo nabavo knjig, revij, učil, radijskih aparatov in filmov, ter za izboljšanje kvaliteten predavanj in prireditev. Dokler bomo dopuščali, da se pod plaščem ljudske prosvetne priredje in dopuša kar koli bodo razredni strožniki našo navznoter še vedno izkoriščali in namerno sabotalno tempo naše kulturne izgradnje. Vedeti pa moramo, da ljudstvo ceni prave delavce in borce za izboljšanje kulturnega življenja in njihove uspehe pri delu. Danes imamo že nešteto virov, iz katerih lahko bogateje črpano sredstva za nabavo in modernizacijo kulturnega življenja. Treba pa je predvsem prebuditi speče ljudske sile in buditi ljudi k hitrejši dejavnosti. Da pa učitelj lahko to doseže, mora mnogo vedeti in poznati, se upati soodločiti pri vseh vzgojnih in kulturnih vprašanjih svojega kraja ter vedno nesumljivo preganjati zaostalost.

Za sicer neznačilen in redek pojav v našem društvenem življenju navajamo pri tem primer obćnega zboru učiteljskega društva Sežana, kjer se tudi učiteljsko društvo tako leto, da tudi na samem obćnem zboru ni namavaljo podati poročila, češ da nimajo kaj poročati, ker niso delali. Učitelji se v društvu med seboj ne poznajo. Povprečna starost učiteljev znaša okoli 25 let starosti in je in vsem okraju samo kakih pet učiteljev. 28 šol je nameščenih v privatnih stanovanjih, pa tudi tam niso stalne. Od leta do leta se šole sele v druge domačije, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori učitelje so skrajno primitivni, razen tega so učitelje večinoma v vsem svojem delu podrejene samovolji obćinskih tajnikov. Člani društva so na obćnem zboru ob tem trdili, da je bila letošnja personalna politika svobodnega razpolaganja s kadri brez ozira na okrajne potrebe druga domaćija, da si tudi drugi kmetje na račun šolskega prosvetnega izboljšajo svoje prostore. Stanovanjski prostori uč

Predstavniki Združenja učiteljev in profesorjev Hrvatske na obisku v Sloveniji

Združenja prosvetnih delavcev naj bi stalno izmenjavala svoje izkušnje. Tak namen je imel tudi obisk predstavnikov Združenja učiteljev in Združenja profesorjev Hrvatske dne 4. XII. v Ljubljani.

Po razgovoru posnemamo nekatere ugotovitve:

Združenje učiteljev in profesorjev Hrvatske organizira skupne sestanke s funkcionalni družtev po sektorjih (teritorij bivših oblasti). Ob taki priliki se obravnava vprašanja uveljavljanja organizacije tako pri oblastnih kot pri političnih forumih, obenem se razmotrivajo vprašanja vsebine dela društev, ki naj bodo močan družbeni faktor pri vzgoji mladine in pri dvigu kulturne ravni ter politične zavesti okolja.

Širši članski sestanki društev so v nekaterih okrajih velik politični in kulturni dogodek, ker vsebujejo poleg internega obravnavanja družstvene problematike tudi kulturni program za javnost koncerti, igre in predavanja). Tudi v klubih, ki jih imajo vsi večji centri, so prosvetni delavci zelo živahni.

Ob pouku moralne vzgoje so tovariši ugotovili velik porast interesa za marksistično literaturo, ki je predavateljem nujno potrebna pri preučevanju moralnih vrednost socialistične družbe. Prav tako menijo, da se bodo morali pri tem pouku predavatelji svetovnonazorsko opredeliti, ker bo sicer njihovo delo

jalovo in jih bodo dijaki negativno ocenili. Kot pri nas, tako tudi na Hrvatskem starši pozdravljajo uvedbo tega predmeta v šole in podpirajo stremeljenje šolnikov, da vcepijo mladini načela socialistične morale. Toda tudi na Hrvatskem so ovire, ki jih povzročajo socialistični družbi nenaklonjeni elementi. Prav zato pa bo potrebna močna znanstvena oboževanje predavateljev, za kar se bodo društva odločno zavzela in organizirala posvetovanja in tečaje.

Glede materialne baze za šolsko delo v republiki Hrvatski niso nič boljši pogoji kot pri nas, vaje je povprečje otrok v razredih višje, zasedba zagrebških šol je najmanj dvakratna, pa tudi trikratna, pač pa je pomanjkanje kadra nekoliko manjše kot v Sloveniji in računajo, da bodo potrebe v glavnem krite v dveh letih.

Ob prevedbi prosvetnih delavcev je v LRH zaostalo v nižjih razredih kljub temu, da so društva aktivno sodelovala v komisijah, nekaj več prosvetnih delavcev kot v Sloveniji. Mnenja glede predlogov za spremembo uredbe o prosvetno-znanstveni stroki so enotna v obeh republikah.

S tovariši iz Hrvatske smo se dogovorili za stalno izmenjavo izkušenj in medsebojno obveščanje o delu in akcijah, ki jih bomo obojestransko vršili za učvrstitev naših društev. M. V.

Aktualna problematika v zvezi s šolstvom in položajem učiteljstva

(Nadalj. z 2. str.) (Problematika prosvetnih delavcev)

Nešto imamo dokazov, kako naš narod ceni in spoštuje šolo, kako žrtvuje večih sicer tudi samo skromna sredstva, da ohrani in izboljša svoje prave kulturne domove. Vendar pa šola kot stavba sama na sebi nič ne pomeni, ceno in vrednost ji daje šele človek, ki jo vodi in upravlja. Dober učitelj, ki zna živeti s svojim ljudstvom in ga zna pritegniti, učitelj, ki ga ljudje vzljubijo, doseže pri ljudeh vse, kar ljudstvo za šolo zmore.

Ljudstvo svoje učitelje pravično ocenjuje. V njih pa v prvi vrsti ocenjuje pripravljenost in sposobnost za delo v šoli in izven nje. Po svojih objektivnih in subjektivnih pogojih so učitelji dali in dajejo tudi v današnjih dneh ogromno svojih moči na razpolago za izgradnjo socialistične domovine, čeprav se še čisto bore z velikimi težavami. Sme mo trditi, da še tudi danes dobrega učitelja bolje in globlje izobrazuje življenje kakor šola, da se mora zato vsak učitelj praktično in teoretično v življenju stalno izobraževati, če hoče obdržati v življenju svoje poslanstvo.

Učitelji so se v stari Jugoslaviji morali stalno boriti za svoj glavnini položaj. Dolgo let je trajala borba za izenačenje učiteljskih plač s plačami ostalih uslužbencev. Nazadnje pa so padli na stopnjo uradnika, ki je bil podrejen reaktorinim strankarskim režimom.

Zal se je iz teh časov ohranilo do današnjih dni še mnogo uradniškega duha v učiteljih, zato pa pogosto po naši lastni krivdi tudi sicer še našim tomlj, da naj bo učitelj uradnik, torej podrejen in nesamostojen pri svojem delu.

Uredba o plačah v prosvetno znanstveni stroki je v načelu priznala učitelju zaradi pomembnosti njegovega dela izjemen položaj. Po politični dobi novega načina nagajevanja, ko se je položaj glede na nadaljnji razvoj gospodarstva že nekoliko preredušil in glede na naše ekonomske možnosti smatra republikanski odbor Združenja, da je treba pri nagajevanju učiteljev upoštevati nekatere momente, ki zahtevajo določene popravke uredbe.

A) Začetna plača učiteljev din 6000.— je za mladega učitelja, ki si ustvarja svoj življenjski in kulturni položaj, preznika in ne zadostuje za življenje in za neobhodne kulturne potrebe mladega učitelja.

B) Pri učiteljih najvišjih razredov, kjer imata učitelj od 21 do 35 službenih let enake prejemke, je nujno takoj začeti z izplačevanjem predvidenih periodičnih povškov.

C) Posebno sposobnim učiteljem (inspektorjem, upraviteljem važnih šol itd.) je treba dati možnost, da napredujejo vsaj za en razred višje kakor drugi. Celot kapitalistični sistem pozna učitelje, ki imajo možnost tudi brez formalne višje izobrazbe ali brez posebnih izpitov doseči višjo plačilno stopnjo in rang kakor drugi (ravatelj, inspektorji itd.). Ni prav, ako učitelji z večjo sposobnostjo in odgovornostjo in z večjimi učnimi uspehi dobivajo iste plače kot ostali. Zato se tudi mnogi učitelji, ki so bili doslej na drugih družbenih položajih, pa imajo voljo in sposobnost za učiteljevanje, zaradi znatno nižje plače v prosvetno znanstveni stroki nočejo vrniti v učiteljske službe.

Zaradi prevredb in zadržkov po čl. 19 so naša društva poslala Združenju precej pritožb. Ob tem moramo ponovno ugotoviti, da so pri tem nekatera društva ravnila zelo neodgovorno. Dolžnost društev je bila, da pri prevredbah sodelujejo z okrajnimi sveti (kar se je večinoma tudi zgodilo). Tako društveni odbori kakor posamezniki so imeli pravico, da se proti prevredbi pritožijo. Godilo pa se je, da so predstavniki društev v okrajnih komisijah za prevredbe s sklepanjem komisije soglašali, nato pa pritožbe članov oprimali z drugačnimi mnenji, kakor pa so jih imeli na sejah komisij. Še večkrat pa se je dogajalo, da so društva pošiljala pritožbe članov Združenju učiteljev, ne da bi k takim vlogam priložila tudi mnenje članov upravnega odbora. Združenje je v mnogih primerih intervenciralo in doseglo korekture prevredb, ni pa moglo upoštevati neugumventiranih ali pa prepozno dostavljenih pritožb.

Načelno je Združenje mnenja, da je prav, ako strokovno nesposobni, politično škodljivi in do današnjih napovr indiferentni ne dobe iste plače kot vestni in socializmu predani učitelji. Združenje pa je tudi mnenja, da bi bilo pravilneje,

ako bi čl. 19 uredbe sploh odpadel, pač pa bi bilo treba v zvezi z ocenjevanjem učiteljevega dela uvesti take vzgojne ukrepe, ki bodo dvigali delovno sposobnost, po drugi strani pa bili edino odločilni za napredovanje oz. za zadržke pri napredovanju. Prevredbe za vse enako z zadržkom v X. plačilnem razredu, se niso pokazale kot zadovoljive.

Posledice prevredb se pri najstarejšem učiteljskem kadru poznajo tudi pri pokojnikih. Ker so učitelji prevedeni v odgovarjajoče skupine s I. IV. 1952. uredbo o upokojitvah pa določa, da mora vsak uslužbenec prebiti v svojem zadnjem razredu najmanj dve leti, da bo v istem razredu tudi upokojen, se upravičeno boje upokojitve vsi tisti učitelji, ki so bili prevedeni iz razreda nižje pokojninsko osnovno in to še brez pripadajočih periodičnih povškov. Če uredba o upokojitvah določa, da morejo biti vsi uslužbeni s popolno srednješolsko izobrazbo upokojeni v VIII. plačilnem razredu, pa praktično zaradi čl. 19 to za učitelja ne velja. Nasprotno pa dobivajo najvišjo možno pokojnino vsi tisti učitelji, ki so bili v najtežjih letih naše izgradnje od leta 1945 in dalje večinoma zaradi svoje režimske pripadnosti upokojeni, pa so po bismem jugoslovanskem zakonu dosegli 5. položajno skupino!

V zvezi z ostalimi še neurejenimi materialnimi zadevami, med katerimi pa lahko mnoge rešijo učiteljska društva v zvezi z okrajnimi sveti tudi sama, so vprašanja kuriva, stanovanja in dežel in v mestih, premij oz. honorarjev za večjo redno učno obveznost, ko učitelj uč. dva oddelka ali ima izredno veliko število otrok v razredu, ter dodatkov za težka mesta. Ponovno moramo poudariti, da je n. pr. vprašanje kuriva in stanovanja za prosvetnega delavca delno urejeno s čl. 1 in 3 republiške uredbe o pravici učiteljeve, vzgojitelje in profesorje do brezplačnega stanovanja in kuriva. V zvezi z okrajnimi sveti za prosveto pa so za mnoge učitelje dosegli to, da so učitelji dobili okrajne nagrade in plačila v obliki redno učne obveznosti, ki so učitelje v vomejšem delu. Pravilno pa je, da bi se taka materialna vprašanja vsaj načelno izenačila za vse okraje.

V letošnjem poslovnem letu je bilo predlaganih nekaj učiteljev za odpust iz učiteljske službe. Pri nekaterih je republikanski odbor osvojil mnenje predlagateljev. Za mnoge med njimi je sedaj že tudi urejeno vprašanje prehoda v druge službe ali v penzijo. Republikanski odbor meni, da so za delo socialistične učiteljske službe sposobni in najbolj iskreni in požrtvovalni ljudje, in v tem smislu se bomo morali še bolj prizadevati, da bomo izboljšali kader vzgojiteljev.

Poseben, neresen problem družstvene delovanja je evidenca in ocenjevanje dela našega članstva. Če ugotovljamo, da se mnogi društveni člani med seboj ne poznajo, to pomeni, da ne poznamo dela posameznih članov v naši organizaciji. Tudi v tem bo morala organizacija še marsikaj urediti. Dokler društveni člani ne bodo med seboj poznali dela svojih tovarišev v razredih in izven šole, njihov uspeh in slabost, dokler se ne bodo mogli ob njihovih izkušnjah učiti, bo ostalo tudi kolektivno ocenjevanje problematično. Smatramo, da je treba pri ocenjevanju vloge inspektorjev okrepiti in tudi personalno službo v tem smislu preurediti. Treba pa je tudi iskati načina za boljše spoznavanje sotoarišev, da bomo mogli njihove odlike bolj upoštevati, njihove slabosti in težave pa bolj razumevati in jih pomagati odstranjevati.

Letos smo imeli proti razsodbam disciplinskih sodišč mnogo prigovorov. Pri tem niso mogli dovolj trdno in tehtno zastopati društveno mnenje. Republikanski odbor meni, da je treba po vseh okrajih doseči, da bo pri vseh razpravah disciplinskih sodišč, kadar ta obravnavajo prestopke učitelja, navzoh tudi član društva, ki je bil izvoljen kot član disciplinskega sodišča in da mora pri razpravi polnopravno sodelovati. Razen tega pa smatra, da se je treba bolj redno posluževati disciplinskih sodišč v vseh primerih večjih prestopkov. Ravnotako postaja potrebno, da pričnemu uvajati družstvena razsodišča. S tem bi postalo redno ocenjevanje in presojanje dela posameznikov edino merodajno pri napredovanjih, kaznih ali odpušilih. Pedagoško povsem zgrešeno pa je pričevanje učencev proti učiteljem na javnih razpravah, kar se je letos večkrat dogodilo.

Nekateri lokalni listi, pa tudi dnevniki in Radio Ljubljana so v prvi polovici leta večkrat neodgovorno napadli posamezne prosvetne delavce. Javno moramo obsoditi vse take primere neodgovornega pisanja in poročanja tem bolj, ker mnogi

naši listi in tudi Radio Ljubljana niso hoteli preobčiti utemeljenih in argumentarnih popravkov, ki so jih poslala društva. Prav tako pa niso smatrali niti za potrebno, da na pismene pritožbe Republiškega odbora sploh odgovorijo. Taki pojavi mečejo slabo luč na eni strani na vse naše učiteljsvo in s tem hromijo mladini elan pri delu, na drugi strani pa so slabo izpričevalo za naš tisk. Ugotoviti pa moramo tudi, da so taki škodljivi politični pojavi v zadnjem času prenehali, ker so se že naša učiteljska društva tudi pri zaščitem delu dobro afirmirala.

Struktura učiteljskega kadra v Sloveniji kaže, da imamo med vsemi republikami razmeroma največ starejšega kadra, kar ima svoje odlike in brez dvoma tudi svoje slabosti. Ko hočemo doseči še boljše uspeh pri javnem delu posebno na vasi, nas močno ovira težava v strukturi učiteljskega kadra, ki se kaže v tem, da v učiteljskem poklicu leto za letom zavzemajo učitelje višji odstotek. Današnje razmerje učitelje proti učiteljem je 5:1, ali (n. pr. v Ljubljani) že kar 9:1. Menimo, da bo treba zaradi mnogih težkih javnih bremen, ki jih učitelj opravlja bolj resno skrbeti za to, da bodo mogla naša učiteljska povečati moški učiteljski naraščaj.

Čeprav je praksa pokazala, da imamo že danes veliko število mladih učiteljev, ki so pri svojem delu v šoli in izven šole pokazali take uspehe, da se v splošnem lahko merijo z uspehi starejših, se pojavlja vendar iz dneva v dan vedno bolj pereče vprašanje učiteljeve izobrazbe. V zvezi z našim družbenim razvojem in s potrebami pri obsegom nalog, ki čakajo učitelja, postaja pismim višje izobrazbe učiteljev že kar nujen.

Od današnjega učitelja zahtevamo in želimo večjo strokovno izobrazbo, globljo vzgojno raven in večjo splošno družbeno in kulturno razgledanost kakor od vseh ostalih poklicev, zato moramo najti tudi pot, da to dosežemo. Ker so se tudi delegati na občnem zboru Združenja profesorjev dolžnik vprašanja učiteljske izobrazbe, smatramo za potrebno, da tudi današnji občni zbor posveti temu nekaj misli.

Svojo izobrazbeno podlago mora učitelj vsekar doseči v svoji strokovni šoli, na učiteljski. Kar velja za ostale šole splošnoizobrazbenega karakterja, velja brez dvoma še v večji meri za učiteljska, kjer imajo dijaki urnik in predmetnik take prenatrpan, da ob tem ni mogoče nobenega pravega časa za posebno lastno izobrazevanje in poglabljanje v posebno področja, ki so po individualnih nagljenjih vsakemu učitelju še posebno potrebna.

Naša učiteljska imajo že po opažanjih samih profesorjev pod vplivom stare avstrijske šole vse preveč metodike z najraznovrstnejšimi specialnimi odtenki, kar štejejo po svetu za nepotrebno, namestno, marksistično pa tudi za škodljivo. Vse bolj se vrste pritožbe, da mnogi absolutni učiteljski niso sposobni za samostojno pismeno izražanje v najosnovnejšem smislu. Učni jezik, ki mora biti učitelju dragoceno sredstvo za dobro samostojno ustno in pismeno izražanje, mora dobiti pri izobrazbi učiteljev tako važno mesto, da ga ne bo samo v praktičnem življenju malopopolno obviadovati, ampak da imo ob enem za vse življenje neobhodno orodje pri pridobivanju vsega ostalega znanja. Za vse podrobnosti in specializacije, ki so učiteljem na raznih področjih življenja že danes bistveno potrebne, pa bi bilo morda bolj uspešno snov razporediti v tečaje in seminarje po diplomskem izpitu.

V zvezi s potekom in načinom učiteljske izobrazbe se nadalje že javlja vprašanje, ali je dobro in uместno, da pride pri nas učitelj do svojega poklica že s sedemnajstim starostnim letom. Zdi se, da bi bilo bolje, če bi tudi pri nas pričeli uvajati prakso, da mora biti kandidat za sprejem na učiteljske star najmanj 16 do 17 let da mora imeti tudi že po učiteljski maturi široke možnosti za nadaljnje izobrazevanje na pedagoških šolah in fakultetah. Kajti danes ima mlad učitelj, ki ga čisto že takoj ob nastopu učiteljske službe obremenimo še z raznimi drugimi posli, vse premalo gojete za samostojno in sistematično teoretsko izobrazevanje, najmanj takih pogojev pa imajo vsi tisti učitelji, ki službujejo na niže organiziranih šolah. Borba za kvaliteto dobrega učitelja mora biti vsekar osnovana na takih izobrazbenih, vzgojnih in materialnih osnovah, ki hočemo izboljšati del učiteljev.

Mnogo je še notranjih pedagoških problemov, ki jih je sprotilo šolstvo v razvijajoči se socialistični državi šele sedaj, ko smo se osvobodili kominformovskega zasunjevalnega sistema, ki je dnušil iniciativnost delovnih ljudi in ustvarjal vdušje birokratskega komandiranja. S sprostitvijo individualnih sil in kolektivne odgovornosti so se začeli vedno bolj odpirati novi pedagoški in organizacijski problemi. Vprašanje samostojnosti učnega posvotka, ocenjevanja učencev, metode dela, upravljanja šol in njene administrativnega in pedagoškega vodstva, koristneje izvedbe inspekcije, uvajanja pedagoških načel individualnega in kolektivnega pouka, pravilne povezave šole s starši, občinami, ustanavljanje pomožnih oddelkov, ponavljavec itd. šele v današnji stvarnosti dobivajo pravo perspektivo z možnostjo za postopno in sistematsko reševanje.

Za naše časa območno tudi veliko pomanjkanje okrajnih šolskih inspektorjev, kar je še posebno škodljivo za razvoj našega šolstva v okrajih na Primorskem. Republikanski odbor sodi, da imamo dovolj učiteljev, ki bi mogli zasedati in izpolniti inspektorska mesta in na teh mestih bolje koristiti učiteljsvo, šolstvo in naši skupnosti. Če je pomanjkanju okrajnih inspektorjev vzrok neurejen materialni položaj, so naša učiteljska društva v prvi vrsti pooblašena, da ureditve tega vprašanja zastavijo ves svoj vpliv. Ravno tako pa tudi sodimo, da je treba šolskim inspektorjem, ki morajo doobra poznati delo in uspehe učiteljev v svojem okolišu, izročiti polno moč soodločanja pri vseh personalnih vprašanjih učiteljskih, saj so personalne zadeve za prosvetne delavce po svojem bistvu tipično vzgojnega, torej strokovnega značaja in se v tem razlikujejo od personalnih zadev vseh ostalih uslužbencev.

Porušene in požgane šole, knjižnice, zastarela učila, kolikor jih je sploh ostalo v kabinetih, pa tudi osnovna učila: table, krede, svinčniki in zvezki so še vse preveč v znamenju prehodnega časa in obnove. Čeprav nas še vedno tarejo težke posledice vojne in smo prisiljeni na skrajno štednjo na vseh področjih življenja, čeprav vemo, da je doseganje ureditve naših ključnih objektov šole zgrajen pravilen ekonomski temelj za našo ekonomsko neodvisnost, je treba zopet in zopet naglasiti, da so tudi doslej mnogi naši prosvetni kolektivi in naši dobri učitelji znali v dobri povezavi s svojim ljudstvom za izgradnjo šol in kulturnih domov že veliko osesči. Zato ni prav, da v glavnem po krivdi naših kolektivov, vsako leto zapadejo velike proračunske vsote, ki bi jih dosegene v prosvetne svrhe, pa jih nismo znali uporabiti. Tudi tem vprašanjem bodo morala naša društva v bodoče posvetiti mnogo več pozornosti kakor doslej.

Odslej bodo okraji in občine bolj samostojno reševali tudi vprašanja gradnje. Zato postaja nujnost, da se v bodoče tudi naša društva, skupine in posamezniki za ta vprašanja mnogo bolj zavzemajo, saj bo tudi od tega odvisna naša kulturna raven. Danes postaja že pereče vprašanje šolskih kabinetov, učil in šolskih ter učiteljskih knjižnic. Tudi stare šole in stare učilnice si danes ne moremo več zamisljati brez osnovnih modernih sredstev: pouk, kakor so radio, filmski aparati, epidiaskopi, mikroskopi, zaloga slik, fizikalnih ter kemičnih aparatov in preparatov, da sploh ne govorimo o knjigah, zvezkih, papirju ter drugem splošnem šolskem materialu, ki ga danes v mnogih državah nabavljajo občine brezplačno za vse učence. Na ljubljanskih šolah, ki so sicer povprečno dobro opremljene in oskrbovane, znaša funkcionalni prispevek na enega učenca po 240 dinarjev letno; vsi materialni in funkcionalni izdatki šol pa znašajo brez učiteljskih plač 1000 dinarjev na enega učenca. Če primerjamo razmerje osebnih s materialnimi izdatki na naših šolah, dobimo razmerje 4:1, torej izdamo štiri dele za osebn, en del pa za materialne izdatke naših šol (kar seveda ne pomeni, da so učitelji predobro plačani). Za primerjavo pa navajamo tudi isto razmerje za ekonomsko visoko razvito državo Anglijo, kjer je razmerje 2:3, torej dva dela osebnih in trije deli materialnih izdatkov.

Organizacijsko delo združenja učiteljev Slovenije

Združenje učiteljev Slovenije ima po letošnjem ocenim zborni št. 1000 članov. Vsa društva so formirana v glavnem po organizacijskem načrtu, da tvorijo eno celoto. Učiteljsko društvo Celje in Kranj obsegata dva okraja. Po dve ali več društev v enem okraju ima Tolmin (Tolmin in Kobarij), Murska Sobota (Murska Sobota in Lendava), Ljubljana-okolica (Kamnik, Litija, Vrhnika) in Soštanj (Mozirje in Soštanj). Zaradi težkih vrenskih prilik so mnoga društva ustanovila na svojem področju posebne sektorje s pododreji, ki so vezani in neposredno na društva, samostojno pa delujejo pri organizaciji sestankov in študija toda vedno v dogovoru z upravnimi odbori matičnih društev.

Plenum Združenja, ki je bil izvoljen na lanskem občnem zboru, se je sestel formalno samo enkrat, razen tega so imeli delegati na ustanovnem občnem zboru Združenja učiteljev Jugoslavije, Beogradu poseben plenarni sestanek, saj so bili delegati na ustanovnem občnem zboru razen enega vsi člani republiškega plemna. Nekaj članov plenuma smo poklicali meseca septembra na širšo sejo Združenja učiteljev in profesorjev zaradi izvedbe občnih zborov. Pač pa so člani plenuma dobivali vse važnejše sklepe republiškega odbora. Ker Združenje ni razpolagalo z dovoljimi denarnimi sredstvi, ni moglo sklicati plenarnega sestanka v septembru, kakor je bilo to v načrtu.

Materialna baza Združenja je slonela na redni članarini. Za organizacijo pedagoških tečajev je prejelo od republiškega sveta za prosveto 200.000.— din.

Združenje je imelo tesne stike z vsemi združenji prosvetnih delavcev in se je koordinacijski odbor, v katerem so bili predsedniki in tajniki vseh združenj, redno sestajali. Na sejah koordinacijskega odbora smo razpravljali o vseh načelnih problemih, ki so bili enaki za prosvetne delavce, ter o organizacijskih, študijskih in materialnih zadevah. Sklepi koordinacijskega odbora so bili soglasni. Združenje je imelo dobre zveze s Svetom za prosveto LRS, s Pedagoškim društvom LRS, s Republikanskim svetom Zveze sindikatov Slovenije, po potrebah pa tudi z raznimi drugimi organizacijami, ustanovami in forumi.

V zvezi s Pedagoškim društvom sta Združenju učiteljev in profesorjev organizirala semestralne in poletniške tečaje v Ljubljani, Mariboru in Celju, ki se jih je udeleževalo nad 1000 naših članov. Razen tega smo organizirali poseben tečaj za učitelje zamejnih in Turin, Goris in Koroske, katerega se je udeležilo 20 učiteljev. Ravno tako je na povabilo Društva socialističnih učiteljev Koroske odšlo na obisk pedagoškega tečaja in nekaterih nemških šol 5 učiteljev in 5 profesorjev za 10 dni na Korosko. Združenje je poslalo enega člana (tov. Winklerja) na mednarodni sestanek v Sonnenberg in enega člana (tov. Zorna) na 30 dnevno študijsko potovanje po Danskim. Po dogovoru z Združenjem učiteljev Hrvatske smo sklenili okrepiti sodelovanje med obojnimi Hrvatskimi in Sloveniskimi učiteljskimi društvi, kar je izvedlo Učiteljsko društvo Crnomelj, ki v načrtu pa je tudi zborovanje skupno ljutomerskega in varadžinskega učiteljskega društva. Člani republiškega odbora so s pomočjo nekaterih članov plenuma obiskali več učiteljskih zborovanj in so bili skora na vseh občnih zbora.

Oba naša učiteljska domova v Mariboru in v Rogški Slatini sta pasivna in Združenje ni moglo najti virov za njihovo vzdrževanje. Vprašanje je, ali ne bi kazalo prodati učiteljski dom v Rogški Slatini in v zameno prevzeti kako stavbo v Ljubljani.

V letošnjem poslovnem letu je bil ustanovljen tudi učiteljski pevski zbor, ki šteje sedaj 100 članov iz vse Slovenije, in je pravni organ Združenja učiteljev. Učiteljski pevski zbor se je vzdrževal iz podpov republiškega sveta za prosveto 420.000.— din, sveta zveze pionirjev ki je prispeval 100.000.— din, Republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, ki je prispeval 150.000.— din, ter prostovoljne članarine prosvetnih delavcev, ki so prispevali 170.000.— din. Zbor je imel dva koncerta, za svoj naslednji razvoj, katerega namen je instruktivno umetniškega pomena, pa potrebuje več sredstev.

Glasilo Združenja prosvetnih delavcev »Prosvetni delavec« se samostojno vzdržuje in ima sedaj 3850 naročnikov, kar je približno polovica prosvetnih delavcev, ki poučujejo na šolah. Če pristejemo k temu številu še uprave šol in ustanov, vidimo da bi od števila 10.000 članov in ustanov prosvetnega karakterja lahko vsaj toliko dvignili število naročnikov, da bi se mogel list samostojno vzdrževati. List ni v letošnjem poslovnem letu dobil nobene gromote podpore, pač pa ima še skoraj 300.000.— din zaostale naročnine iz prejšnjih let in se pri dodevanjem številu naročnikov ne bo mogel v tem obsegu vzdrževati, če ne bo vpejal inseriranja. Sklepi obveznega naročnika, ki so jo mnoga društva na občnih zbora sprejela, ne bodo izvedeni. Šole in ustanove, ter tudi individualni naročniki slabo naročajo in slabo plačujejo.

Ne smemo pa gledati na materialno bazo in proces izobrazevanja pri nas samo skozi očala šolskih proračunov. Verjetno je na svetu izredno malo držav, ki bi dajale za izobrazevanje svojih državljanov, za kulturno prosvetne svrhe tako velik odstotek svojih davatev, kakor to daje Jugoslavija. Da bi pa dosegli redni in sistematični proces izobrazevanja tudi v tem smislu, da bo šola ostala v prvi vrsti pobudnik za vse nadaljnje izobrazevanje ljudi, je potrebno, da pričnejo vzporedno z izvajanjem modernizacije naših šol istočasno pri šolah razvijati in razširjati tudi kulturne centre za nadaljnje izobrazevanje vsega prebivalstva. V prvi vrsti je treba z večjo podjetnostjo ustanovljati in razširjati ljudsko prosvetne domove, predvsem pa moderne knjižnice in čitalnice, ki naj obenem služijo mladini in odraslim, predavalnice za ljudske univerze in tehnično dobro opremljene prostore za nadaljevalne šole in tečaje. Vse to bo sicer zahtevalo in zahteva od učitelja novih naporov in tudi novega izobrazevanja in zahteva tudi drugačen način organizacije šolskega pouka. Toda mnogokaj se da tudi pri nas doseči z razpoložljivimi sredstvi, z dobro voljo, predvsem pa z vztrajnim delom. Dvojen dobiček pa si moremo od tega dela vsekar obetati: da bo naše izobrazevalno delo lažje, uspešneje in bogatejše in da bomo ob takem delu tudi sami bogatili ter tako zopet bolj približali šolo in njen pomen vsemu ljudstvu.

Dopisniška mreža se je v zadnjem času nekoliko izboljšala vendar s prispevki dopisnikov in s pomočjo društev še daleč ne moremo biti zadovoljni.

Združenje je po svojih predstavnih sodelovalo pri mnogih poslih strokovnega, personalnega, organizacijskega in materialnega karakterja (novi plačilni sistem, nagrade, prevrede, odpusti, penzije, učni načrti, tečaji itd.) in je bilo v dobri zvezi s Centralno upravo Združenja učiteljev Jugoslavije, kamor smo pošiljali analize, predloge in pritožbe načelnega značaja. Centralni odbor Združenja je republikemu odboru pri delu nudil dobro pomoč. Razen tega je republikanski odbor mnogokrat intervenciral pri raznih forumih, pa tudi v tisku javno razpravjal o perečih problemih.

To je nekaj misli in problemov, s katerimi smo se v letošnjem poslovnem letu srečali pri delu naših organizacij. Ko predlagamo svoje poročilo, moramo ob koncu zopet ugotoviti, da je uspeh dela naših organizacij predvsem odvisen od višine zavesti vsega našega članstva. Staro pojmovanje, da naj se učitelj briga samo za šolo in pouk, je po svojem bistvu reakcionarno in zato sovražno našemu razvoju. Za uspehe, ki so jih društva v veliki meri pokazala, se moramo zahvaliti razvijajoči se zavesti svojih članov in njihovi vztrajni delavnosti. Zato smo dolžni še v večji meri dvigati zavest svojega članstva in s tem tudi zmogaviti v borbi proti sovražnim ideološkim vplivom.

NOVI ODBOR ZDRUŽENJA UČITELJEV SLOVENIJE

- Izvršni odbor:**
- 1. Predsednik: Zdešar Henrik — Ljubljana
  - 2. Tajnik: Peče Oskar — Ljubljana
  - 3. Člani: Trobiš Stefan — Ljubljana
  - 4. Potrč Ema — Ljubljana
  - 5. Čvetko Vlado — Ljubljana
  - 6. Sežun Andrej — Ljubljana
  - 7. Uršič Vida — Ljubljana

- Člani plenuma:**
- 8. Arsenjuk Janez — Ptuj
  - 9. Bibič Alfred — Maribor-okol.
  - 10. Flajs Franc — Kamnik
  - 11. Jančič Ivo — Maribor
  - 12. Jandi Franc — Slovenj Gradec
  - 13. Kavčič Zmaga — Maribor
  - 14. Lah Mira — Celje
  - 15. Merdus Josip — Ljutomer
  - 16. Muc Mihos — Crnomelj
  - 17. Čover Ivan — Tolmin
  - 18. Nečemer Lojze — Novo mesto
  - 19. Sotlar Danica — Sežana
  - 20. Strnad Rudolf — Trbovlje
  - 21. Sinkovec Emanuel — Gorica
  - 22. Stubel Mirko — Murska Sobota
  - 23. Trčelj Anka — Kranj
  - 24. Tominc Milan — Krško
  - 25. Trček Lojze — Zala
  - 26. Ivančič Štefka — Postojna

Nadzorni odbor:

- 1. Kolar Vilko — Ljubljana
- 2. Lovše Francka — Ljubljana
- 3. Mihevc Jože — Ljubljana

NOVI ODBOR ZDRUŽENJA PROFESORJEV SLOVENIJE

- Izvršni odbor:**
- 1. Predsednik: Ravbar Miro — Ljubljana
  - 2. Tajnik: Vedernjak Marija — Ljubljana
  - 3. Člani: Melihar Stane — Ljubljana
  - 4. Čemažar Franc — Ljubljana
  - 5. Cernut Janko — Ljubljana
  - 6. Geštrin Ferdo — Ljubljana
  - 7. Simič Gabrijel — Kamnik

- Člani plenuma:**
- 8. Božič Slavica — Idrija
  - 9. Galič Vekoslav — Trbovlje
  - 10. Juhel Franjo — Celje
  - 11. Jankovič Vlada — Novo mesto
  - 12. Kopač Vinko — Jesenice
  - 13. Košar Jože — Maribor
  - 14. Košorok Jože — Krško
  - 15. Kretič Slavko — Gorica
  - 16. Leder Mirko — Litija
  - 17. Pihler Jože — Soštanj
  - 18. Pirč Janko — Maribor
  - 19. Sluga Vida — Ptuj
  - 20. Vrhovec Ciril — Kranj
  - 21. Vrhovec Stojan — Murska Sobota

Finančni nadzorstvo:

- 1. Stante Juš — Ljubljana
- 2. Lovše Ivan — Ljubljana
- 3. Benulič Rudolf — Ljubljana

Prosvetni delavci, vstopajte v svoje društvo

Samopomoč prosvetnih delavcev Slovenije

SAMOPOMOČ: Izplačuje ob smrti društvenika njegovim svojcem posmrtno v znesku din 20.000.—; po triletnem članstvu dobi lahko član brezobrestno posojilo do din 5000.—.

ČLANI VPLAČUJEJO: za vsak smrtni primer din 10.— (letno do 40 smrtnih primerov), upravno letno din 80.—.

V SAMOPOMOČ se včlani lahko vsak prosvetni delavec v Sloveniji do svojega 4

IZ ŠOLSKE PRAKSE

Kako obiskujem svoj razred

Prvi dnevi šolskega leta. Zaupano mi deco si nekoliko ogledam in kmalu spoznam, da sem dobila v oblikovanju kaj pisano družbo. Nekateri me strahoma pogledujejo, češ, kaj bo zdaj, drugi niso tako boječi, vendar odgovore le z da ali ne, če jih kaj vprašam, tretji sede popolnoma apatično, kot bi sploh ne bili prisotni, četrti izstopajo s svojim vseznanjem, navadno tudi s svojo razposajenostjo in ni redek primer, da tak junak že prvi dan zbloksa svojega tovariša zaradi poljubnega vzroka.

Bolj družabni otroci sklepajo že prve dni nova poznanstva, ki slone večinoma na medsebojnih simpatijah. Deklice si kaj rade razkazujejo in obdučujejo svoje obleke, trakove, južine, torbice, dečki škatlice in predvsem vsebino žepov. Nova poznanstva poglabljajo in utrjujejo že prve dni z medsebojnim obdarovanjem in zamenjavo predmetov.

Ze prva spoznanja mi jasno pričajo, da sem dobila v uk in vzgojo otroke prav različnih značajev. Tu so otroci edinci, navadno egoisti, ki mislijo, da bodo tudi v šoli igrali tako važno vlogo kot jo igrajo doma in bo vsa pozornost posvečena samo njim. Navadno so vsiljivi, hočejo vse vedeti in znati, često so tudi razposajeni, pri delu pa navadno zelo nesamostojni. Pogosten pojav v prvem razredu so zanemarjeni in sami sebi ter česti prepuščeni otroci, ki navadno nagibljejo k vsemu slabemu, če niso že pokvarjeni, saj jim dom ni nudil niti najosnovnejše podlage za kako resno in odgovorno delo. Najboljši so navadno otroci tistih staršev, ki se zavedajo, da morajo vzgojiti otroka za življenje in se po tem tudi ravna.

Ze v prvih tednih pouka skušam ustvariti iz razreda enoto, kolektiv. Toda nekatere mamicе se ne morejo zvesti v potrebne ukrepe, zato me navadno nadlegujejo z raznimi prošnjami in celo zahtevami. Upravičene zahteve upoštevam, kaprice pa kategorično odklanjam. Otroci spoznajo kmalu, da v razredu ni nobenih protežirancev niti zapostavljenec, spoznajo, da pomagam rada vsem brez izjeme in razlike, kar vpliva tudi nanje, da kdaj kmalu tudi sami (in to celo sebi) rade volje pomagajo kateremu koli sošolcu (posodijo svinčnik, barvico, mu pomagajo pri učenju itd.) in na posled celotno tekmujejo v tem. V začetku leta niso posodili vsega in vsakemu, ampak so se raje potuhnil, danes tega ne delajo več — pomagajo slehernemu brez opozorila.

Ko spoznajo otroci, da je razred

celota, takrat jim lahko privzgojimo tudi čut dolžnosti in ljubezen do dela. Učitelj si moramo zavedati, da je delo isto ustvarjalno načelo, ki dviga in vzgaja ljudi — zato mora postati delo vsakdanja navada in potreba. Spočetka ne gre lahko, kajti marsikateri otrok je len in zanemarjen — do dela nima še nobenega odnosa. Ze po prvih uvodnih dneh šolskega pouka privedem otroke neopazno od igranja k delu. V svojih zahtevah sem dosledna. Vse se mora izvršiti tako, kakor zahtevam. Površnosti ne trpim. Seveda se tu spet čutijo prizadete mamicе, ki se mi pritožujejo češ, hotela sem otroku pokazati to ali ono, pa noče narediti tako, ampak pravi: »Ti ne znaš, tovarišica je rekla in pokazala tako.«

Marsikaterega učenca je težko prepričati o nujnosti čistoče ali jih navaditi na red. Pri nekaterih bi prepričevanje vse leto ne rodilo uspeha, če se ne bi posluževala vseh mogočih indirektnih vplivov kakor: prikazovanja dobrih lastnosti učencev v kakšni izmišljeni povestici, ki mi je v pomoč pri učenju, ali pohvale rednih učencev, pohvale neredneža, če se je kdaj potrudil in pokazal težnjo po izboljšanju itd.

Ze izobraževalno in vzgojno delo v šoli sta nujno potrebna disciplina in red. Brez discipline je nemogoče doseči učne uspehe. Večina otrok se kmalu podredi šolskemu redu, vsi pa ne. Letos imam v razredu izredno žive otroke, med katerimi so nekateri prav trd oreh. V prvem mesecu se je večkrat zgodilo, da so v primeru, ko je nekdo potrkal na vrata in sem za trenutek odšla ven, prišli kratko in malo za menoj. Najprej najzrednejši, nato še drugi. Tudi ni bil redek primer, da so se med tem časom v razredu stopili. Če je kdo prišel v razred, so se neženirano pogovarjali med seboj — seveda, če se tovarišica lahko, zakaj se ne bi oni.

Disciplina je bila pomanjkljiva, morala sem jo utrditi. Učence sem pripravila do tega, da sedijo mirno in pazljivo slede pouku, da izvršujejo domače naloge, da imajo šolske reči v redu, da pazijo na šolski inventar itd. Obnašati se morajo lepo v šolskem posloju, na cesti, doma, skratka vedno in povsod. Kako sem to dosegla?

Predvsem sem si skušala pridobiti ljubezen in spoštovanje učencev. Pridobljeno spoštovanje in ljubezen povzročita, da smatrajo otroci vse kar rečem in naročim za ukaz. Drugo važno sredstvo, ki se ga poslužujem pri utrjevanju in vzdrževanju discipline, je doslednost. Pri tej pa pazim, da ne zahtevam nikdar kaj takega, kar bi ne bilo prav in bi morala drugič popravljati.

Učenci, posebno začetniki, tudi v šoli mnogokrat lažejo, nekateri iz navade, drugi iz strahu, kar vse je posledica nepravilne domače vzgoje. Laž skušam odpraviti od vsega početka. Otrokom povem, da je lagati grdo in ob raznih prilikah sami spoznajo, da z lažjo škodujejo sebi, tovarišu ali celemu razredu. Malokdaj kaznujem otroka zaradi prestopka, ki ga prizna, vsakokrat pa gotovo zaradi laži. Na konkretnih primerih jih prepričujem, kako grda in škodljiva je laž, zato je postala ta v razredu že redek pojav.

Vsaka učna oseba ima svoje učne in vzgojne prijemne, a vsi prijemni slehernega učitelja so brezdvomno usmerjeni v to, da vzgoje iz zaupanih mu učencev razgledane, značajne in zavestno disciplinirane državljane, ki bodo v čast in ponos naši socialistični družbi.

Kotnik Pavla

Pouk moralke v Zagrebu

Društvo profesorjev v Zagrebu je dne 4. decembra sklicalo posvetovanje vseh razrednikov višjih razredov srednjih šol, na katerem naj bi si izmenjali dosedanje izkušnje v pouku družbene in moralne vzgoje. (Družbena in moralna vzgoja se je po šolah v LRH uvedla kak mesec prej kot pri nas.) Sestanka se je udeležilo okrog 300 prosvetnih delavcev, kar dokazuje izredno veliko zanimanje za ta vprašanja. Na sestanku se je pokazalo, da je uvedba tega predmeta izredno razgibala vse profesorje ter da na sestankih in v zbornicah živo razpravljajo o teh vprašanjih. Na sestanku ni bilo referatov, temveč se je odvijala nevezana diskusija, v kateri se je oglašilo k besedi kakih 20 profesorjev. Iz razpravljanja je bilo razvidno, da so ure družbene in moralne vzgoje, ki jim pravijo tudi razredniške ure, zelo potrebne in da bodo povsod tam, kjer uporabljajo primerne metode, tudi uspešne. Značilno je tudi to, da se starši zelo zanimajo za ta pouk. Nekateri šole dajejo na roditeljskih sestankih staršem že vnaprej teme, ki se bodo v bodočem mesecu v šoli predvidoma obravnavale, da bi laže povezovali delo v šoli z vzgojnim delom doma. Na neki šoli so starši sami predlagali te-

me, ki jih naj bi v šoli pri razredniških urah obravnavali. V nekaterih šolah javljajo posamezne teme en teden vnaprej, da se lahko dijaki nanje pripravijo. Več diskutantov je poudarjalo, da se zelo obnese oblika razgovorov o posameznih vprašanih moralne vzgoje, pri katerih profesor sretno vodi razgovor ter ima najobjižji kontakt z razredom. Pri tem se nekateri poslužujejo tudi literarnih tekstov, zlasti sodobne domače literature. Nekateri udeleženci posvetovanja so poudarjali potrebo izbora posameznih tem po stopnji njihove aktualnosti za določeni razredni kolektiv. To mu je omogočeno, kajti v nasprotju z učnim načrtom družbene in moralne vzgoje v LR Sloveniji, ki je sistematičen, predvideva učni načrt LR Hrvatske samo teme, ki jih predavatelj lahko obravnava v kakršnem koli vrstnem redu. Ponokod jemljejo v vseh razredih višjih gimnazij istočasno iste teme in se razredniki na razredniške ure skupno pripravljajo. Udeleženci so tudi izrazili željo po priročniku, v katerem bi bil zbran material za profesorje, ker bi s tem odpadlo zamudno iskanje materiala, ki je sedaj raztresen v raznih knjigah in revijah.

Nova pedagoška pridobitev:

GUSTAV ŠILIH »VZGOJA OTROK V NAŠI DRUŽINI«

(Založba »Obzorja« v Mariboru 1952, 64 str., 80 din.)

Po dolgem času lahko spet beležimo tisk nove pedagoške knjige (pravzaprav — žal — le knjižice), ki bo izpolnila zevajočo vrzel na našem vzgojnem področju. Mariborska založba »Obzorja« je že spomlad izprčila veliko razumevanje za pedagoške probleme, saj je kot 1. delo v zbirki »KNJIŽNICA ZA STARŠE« izdala navodila za nego dojenčkov (dr. Černelčeva) zdaj pa jim sledi Šilihova »Vzgoja otrok v naši družini«. To je vsakakor razveseljiv pojav založniške dejavnosti!

Tov. Šilih je v zadnjih letih širom po Sloveniji znan kot priljubljen predavatelj Ljudskih univerz, ki sprejemajo v svoj program tudi že obilo vzgojnih predavanj. V Mariboru je organiziral celo prvi tečaj za starše, ki je lani odlično uspel, letos se bo pa nadaljeval z novimi problemi. Izkušta predavanje na terenu je tov. Šilih zill zdaj v lično knjižico, ki bo razveselila ne le starše, temveč tudi učitelje, vzgojitelje in organizatorje našega šolstva. Saj na izredno poljuden način obravnava najvažnejša vprašanja, ki se dan za dnem pojavljajo na vsi prav tako kakor v mestu.

V uvodu pojasnjuje naš vzgojni smoter in vlogo družine, ki je v socialistični družbi najvažnejši činitelj pri vzgoji mladine. Tu ugotavlja razne nepravilnosti in kaže na njihove vzroke: starši

ne poznajo smotra današnjih vzgojnih nalog, neznan jim je otrokov razvoj, zato tudi ne vedo, kako je treba vzgajati, povrh so pa mnogi tudi sami nevzgojeni in si ne znajo pomagati.

V 2. delu zato na nekaterih konkretnih primerih kaže naloge telesne, umske, delovne, nraštvene in lepote vzgoje. Nato razkriva važnost otrokovega razvoja na posameznih stopnjah, kar bo za mnoge starše posebno »odkritje«, važno za pravilno rast in napredek mladine.

Ze pedagoške delavce je posebno zanimivo poglavje, ki posega v teorijo pedagogike kot vede, ki kaže »prave mere« vzgoji, opozarja na pravilno »rabo« vzgojnih sredstev in razkrinka »skrite sovzgojevalce«. Mislim, da pri nas nihče doslej ni znal staršem tega tako preprosto povedati in vendar ostati v okviru znanosti — brez vulgariziranja.

Vsak bralec (tudi šolnik) bo z zadovoljstvom predelal Šilihovo knjigo, ki nudi teoretsko orientacijo in izredno mnogo praktičnih pedagoških napotkov. Ze organizatorje roditeljskih sestankov je neobhodno potrebna, saj si jih ne moremo misliti brez diskusij o domačih krizah in težavah. »Kako svetovati?« je vprašanje, ki si ga zastavljajo pogosto šolniki po vseh naših šolah (tudi gimnazijah). Vemo, da so mnogokrat v zadregi in ne vedo, kdaj bi reševali kočljive probleme. Zdad jim bo laže, če se bodo poglobili v Šilihovo knjižico. Velike usluge bodo storili tudi staršem, ko jim bodo priporočili to najnovije pedagoško delo. (Cena 80 din (pol litra vina) je zmogljiva in bo naklada 3000 v napredni Sloveniji — če se bomo mi vsi pobrigali — gotovo razgrabljena tako, kakor nekatera slična dela v Beogradu in v Zagrebu.

Program radijskih šolskih ur

Ze čas od 15. decembra do konca I. semestra pripravlja Radio sledeče radijske šolske ure:

Ze nižjo stopnjo:

15. XII. »Pozimi v gozdu«; sledovi v snegu — kaj pomenijo in kaj povedo; glad in mraz v hudih zimah v gozdu; pomoč živalim.

22. XII. a) »Pri naših vojakih« — razgovor z oficirjem JLA (ob Dnevnu JLA); b) Črtica iz partizanskih dni.

29. XII. »Snežna kraljica« (slušna igra po Andersenovi pravljici); Dečka Kaja zvabi pohlep v nevarni svet, kjer ga ugrabi Snežna kraljica in skrjuje v svoj ledeni grad. Po dolgem iskanju in zapletljivi ga najde in reši soseda Gerda, Kajeva mlada prijateljica.

12. I. a) »Pesmi v novo leto«; b) »Takemu verjeti ni«; skupek zgodb o liscici Zvitorepki.

12. I. a) »Nekaj važnega za naša zdravje«; b) »Odgovori na prirodopisna vprašanja«.

Ze višjo stopnjo:

18. XII. a) »Porcelan«; domovina porcelana, kdo ga je prvi izdelal v Evropi, kako ga izdelujemo danes, vrste in vrednost robe; b) »Elektrika« — beli predmet; razgovor o glavnih pojmih iz elektrike.

23. XII. »Črna gora«; zemljepisna, zgodovinska in folklorna reportaža.

31. XII. Glasba, vmes nagradna vprašanja (za novoletno jelko).

6. I. »Spomini na Roge«.

13. I. »V mariborski tovarni avtomobilov« — reportaža.

MLADINSKA KNJIGA za Novoletno jelko 1952

Vsi, ki ste v zadregi za darila, boste v bogati izbiri lepih mladinskih knjig naše založbe prav gotovo našli to, kar iščete: najlepše in najdragocenejše darilo za novoletno jelko.

Da Vam olajšamo izbiro in omogočimo nakup prav vsakemu, smo naše knjige razvrstili v zbirke ter jim globoko znižali ceno.

I. zbirka — primerna za najmlajše

Matej Bor: Uganke	190 din
Vida Brest: Mihčeve pesmi	84 din
Cielban — vezan letnik 1951-52	300 din
Colodri: Ostržek	280 din
Katja Spur: Prva knjiga o rastlinah	140 din
Skupna vrednost zbirke	994 din

Celotna zbirka stane samo 600 din.

II. zbirka — primerna za pionirje

France Bevk: Tatič	86 din
Daniel Defoe: Robinson	95 din
Fran Levstik: Najdihojca	210 din
Srbske narodne uganke	125 din
Pionir — vezan letnik 1951-52	292 din
Skupna vrednost zbirke	808 din

Celotna zbirka stane samo 490 din.

III. zbirka — primerna za pionirje

Ivo Andrič: Novele	120 din
France Bevk: Črni bratje	75 din
Homar: Odiseja	180 din
Vladimir Nazor: Zlata ladja	60 din
Lev Tolstoj: Kavkaški ujetnik	45 din
Skupna vrednost zbirke	480 din

Celotna zbirka stane samo 290 din.

Opozorjamo Vas tudi na novejšje knjige

H. C. Andersen: Snežna kraljica in druge pravljice. Z drugo knjigo Andersenovih pravljic smo dobili doslej najpopolnejši izbor pravljic slovitega danskega pravljicarja. Tudi to knjigo je ilustriral akademski slikar Eugen Sajovic.

F. Molnar: Dečki Pavlove ulice. Klasično delo slavnega madžarskega pisatelja je bilo prevedeno že v vse svetovne jezike. Pred zadnjo vojno je bil po tej povesti posnet tudi film.

H. Sienkiewicz: V puščavi in goščavi. Mladi in starejši bralci bodo z veseljem brali napeto pisano povest znanega poljskega pisatelja o doživljajih malega Stanka in Alenke v afriških puščavah in pragozdovih.

J. Verne: Potovanje na luno. Iz bogate zapečene francoskega pisatelja fantastičnih povesti bomo dobili novo delo.

IV. zbirka — primerna za odraslejšo mladino

Tone Čufar: Tovarna	92 din
Jože Kerencič: Mati išče mojstra	45 din
Simo Matavulj: Bakonja fra - Brne	198 din
Lev Tolstoj: Spomini na mladost	170 din
Etel Woitnic: Obad	325 din
Skupna vrednost zbirke	830 din

Celotna zbirka stane samo 500 din.

V. zbirka — poljudnoznanstvene knjige za mladino

Milan Kaman: Mladi biolog	70 din
F. Križanič: Kratkotčasna matematika	185 din
Pavel Kunaver: Pionir v naravi	40 din
Dr. ing. Drago Matanovič: Pogled v elektrotehniko	380 din
Vladimir Naglič: Kratke zanimivosti iz pomorstva	180 din
Skupna vrednost zbirke	855 din

Celotna zbirka stane samo 520 din.

VI. zbirka — mladinske in lutkovne igre

France Bevk: Kmetič in vol	35 din
Kristina Brenk: Mačeha in pastorka	127 din
Pavel Golja: Jurček	86 din
Karel Jeraj: Skratje stopajo	85 din
Robert Adolf Stemmler: Carobni klobuk	40 din
Skupna vrednost zbirke	373 din

Celotna zbirka stane samo 225 din.

Zbirke bomo prodajali po znižanih cenah v času od 10. do 31. decembra v vseh knjigarnah, zavite v lične celofanske zavitke.

Sole, zavodi, mladinske, sindikalne in množične organizacije, kakor posamezni naročniki jih lahko naročijo tudi pri založbi z doplačilom 30 din za poštino za vsako zbirko. Do 27. decembra plačljivo v industrijskih bonih.

ki so ali še izidejo do konca leta:

Ne pozabite niti na knjižnico »Sinjega galeba«. Do sedaj so izšle knjige: D. G. Mukerdzija: **Mladost v džungli**, v prevodu Josipa Vidmarja, T. Seliskarja: **Bratovščina Sinjega galeba** in E. Hesselberga: **Kon Tiki in jaz**. Prvi dve knjigi sta razprodani, za tretjo pa založba še sprejema naročila.

Ze Novoletno jelko pa izide Erika Knighta: **Lassie se vrača**. — Kdor je videl film o lepem in bistroumnem psu Lassie, bo rad posegel po knjigi — knjigi lepote, poštenosti in pretresljive zvestobe.

Knjige Sinjega galeba izhajajo vsak mesec. Tiskane so na lepem papirju z ovitkom v večbarvnem tisku. Cena posamezni knjigi je za naročnike 90 din. Izkoristite priložnost, da v tem mesecu lahko plačate še z industrijskimi boni. Naročite in plačate lahko tudi knjige, ki bodo izšle v prihodnjem letu. Do konca šolskega leta izidejo H. G. Wells: **Zgodba o nevidnem človeku**, Vešo Kynesin: **Sajo in njena borba**, J. Gilbert: **Robin Hood**, I. in II. del in D. G. Mukerdzija: **Potujeva k Himalaji**.

S TAKO POMOČJO NE MOREMO BITI ZADOVOLJNI...

(K predmetu »Družbena in moralna vzgoja«)

»Objave« št. 6/1952 Sveta za prosveto in kulturo vlade LRS so končno le prinesle navodila za pouk tega predmeta. Sestavljala so se nekako za »zaprtimi vrati« in naša društva bodo morala sedaj budno pa tudi kritično spremljati praktično uporabnost učnega načrta. Ta načrt bo v praksi preizkušalo leto za letom samo na šolah za splošno izobrazbo po 3605 učiteljev (toliko je oddelkov na naših osnovnih šolah) in 1363 profesorjev (toliko je oddelkov na naših gimnazijah in učiteljskih). Jasno je, da je najmanj, kar bi šolski delavci smeli pričakovati, da bo vsaj tisti, ki mora predmet poučevati, dobil v roke učni načrt. Toda ne — Svet za prosveto je za »Objave« št. 6 dočlil naklado 2300 izvodov! Družbena in moralna vzgoja pa ni samo zaževa razrednikov, ampak vsega učiteljskega kolektiva, zato morajo

učni načrt imeti stalno pri roki ne samo vzgojitelji, ki predmet letos poučujejo, ampak tudi ostali! Ali ni torej povsem upravičena zahteva našega članstva, da Svet za prosveto in kulturo objavi učni načrt v posebni brošuri? Seveda bi ob taki publikaciji morala komisija, ki je učni načrt sestavljala, popraviti še drugo težko opustitev. Ta je po našem mnenju v tem, da ni bila obremen z učnim načrtom objavljena tudi vsa učitelju dostopna literatura. — Nihče pri nas še ne more imeti z družbeno in moralno vzgojo kot predmetom učne prakse. Zato so nam nujno potrebni ne samo splošni, ampak povsem konkretni napotki. V naši pedagoški literaturi pa je bilo ob tem vprašanju že marsikaj rečeno in na vse to bi bilo posebej treba opozoriti tiste, ki so čez noč postali učitelji novega predmeta.

Učiteljevl pripomočki za predmet »Družinska in moralna vzgoja«

Da pomagamo našim članom, ki prosijo za navedbo literature, iz zadrege, si bomo danes izposodili seznam dr. D. Frankovića, ki ga ta objavila sicer za Hrvate, vsebuje pa v glavnem tudi nam dostopno literaturo:

Engels, Anti-Dühring (CZ — 1945); Feuerbach in konec klasične filozofije; Razvoj družine (CZ).

Lenin, Naloge mladinskih zvez (Zbrana dela).

Džilas, Problemi šolstva v borbi za socializem (Komunist 1—2/1950); Razmisljanja o raznih vprašanjih (Kultura Bgd, 1951, Ljudska pravica).

Mitrović, Politika in šola v socializmu (Komunist 2—5/1951).

Resolucija III. Plenuma CK KPJ o nalogah v šolstvu (vsi članski).

Vlahović, O liku komunistične (Komunist 1/1946); O nekaterih vprašanjih morale v delavskem gibanju (Komunist 1/1949).

Ziherl, Komunistem in domovina (Komunist 3/1949); Prispevek k vprašanju komunistične morale (Komunist 1—2/1952). (Tudi v njegovi knjigi Dialektični in historični materializem.)

Dr. Zanko, O moralni vzgoji (Školske novine 16/1952).

Asrljanova, Prilagodjena navad kulturnega obnašanja v razredu (Pedagoški rad 4/1946).

Arkin, Razgovori o vzgoji (PZK — Zagreb 1947).

Bakovljevič, Vzgoja in religija (Beograd 1952).

Bruljič, O šolskem kolektivu (V Zborniku »Odgovori na naša srednja šola«, zv. I, Zagreb 1950).

Kongres pedagoških delavcev na Bledu (nekateri referati).

Čvitan, Vzgojna vrednost književnosti za otroke (Pedag. rad, št. 6/1946 in Pedag. rad, št. 7/1947).

Filipović, Družba in moralna vzgoja v naših šolah (Savremena škola 5—6/1952).

Franković, Nekateri problemi moralne vzgoje v srednji šoli (v že citiranem Zborniku »Odgovori na naša srednja šola« 5—6/1950); Moralna vzgoja (Poglavje v »Opći pedagogiki« v redakciji dr. S. Patakića, Zagreb 1951 — PKZ); Problem socialistične idejnosti in političnosti naše moralne vzgoje (Savremena škola 1—2/1952).

Janković, Moralna vzgoja v nauku Svetozarja Markovića; Vprašanje zavestne discipline (Savremena škola 1/1946).

Kangra, Marksizem in etika (Republika 6/1952).

Kavčič, O vzgoji mladine (Sod. pedagogika 5—6/1950).

Lovrak, Kako bodo učenci postali čisti in dostojni (Pedagoški rad 4—5 in 6/1951); Zlati notes (Pedagoški rad 1—2/1952).

Makarenko, Družinska vzgoja (Pedagoška dela);

Milovanović, Prilagodjena kulturnih navad (Savr. škola 5/1949).

Pataki, »Uvod v Opću pedagogiju«.

Dr. Potrč, Nekaj besed o vzgoji spolne morale (Sodobna pedagog. 9—10/1950).

Dr. Schmidt, Pedagogika IV (moralna vzgoja) ter njegova članka v Savremeni školi 9—10/1950 in Sodobni pedagogiki 3—4/1950).

Dr. Segula, Pomen psihologije za vzgojo (Savremena škola 9—10/1950).

Skalko, Pedagoška funkcija razrednika (Zagreb 1945, PKZ).

Vranicki, O Kropatkinovi etiki (Zagreb, Matica Hrvatska 1951).

V tej zvezi opozorimo še na knjigo: Hainchein, Izvor religije (CZ 1952)